

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ И
ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА**

**BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE I
EKONOMSKIH ODNOSA**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
MINISTRY OF FOREIGN TRADE AND
ECONOMIC RELATIONS**

IZVJEŠTAJ

O MEĐUNARODNOJ POMOĆI ZA SEKTOR POLJOPRIVUDE, PREHRANE I RURALNOG RAZVOJA 2010. U BOSNI I HERCEGOVINI

Sarajevo, mart 2011. godine

1. Uvod

Izvještaj o međunarodnoj pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja 2010. u Bosni i Hercegovini sačinjen je u skladu sa članom 17. Zakona o vijeću ministara («Službeni glasnik BiH», br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a na osnovu prikupljenih podataka, praćenja stanja u oblasti i razmjene informacija sa donatorima i korisnicima sredstava.

Ovaj izvještaj sadrži podatke koji omogućavaju zainteresiranim stranama bolji uvid u aktivnost institucija na svim nivoima uprave u BiH i aktivnosti međunarodnih donatora, te ima namjeru da pomogne u identifikaciji potreba ovog sektora u ostvarivanju planiranih sektorskih ciljeva. Takođe, izvještaj ima za cilj da pomogne potencijalnim donatorima u kreiranju njihove politike i politike donatorskih zemalja za ulaganja u sektor poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini u skladu sa strateškim prioritetima.

Izvještaj je sačinjen je na osnovu dostupnih informacija i u saradnji sa učesnicima u procesu planiranja i koordinacije međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja koji su dostavili materijale za njegovu izradu.

Izvještaj je strukturiran tako da sadrži slijedeće: institucionalni okvir sektora, opšte i specifične ciljeve razvoja sektora, planiranje i koordinaciju donatorske pomoći u sektoru, pregled tekućih programa i projekata i zaključna razmatranja i preporuke.

2. Institucionalni okvir sektora poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini

U cilju predstavljanja mehanizma i nadležnosti za planiranje i koordinaciju međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja potrebno je poznavati opis, djelokrug rada i organizacionu strukturu ključnih institucija. Na osnovu ustavnog uređenja BiH svi postojeći nivoi vlasti počevši od državnog pa do opštinskog imaju ovlaštenja u upravljanju sektorom poljoprivrede.

Veći dio ovlaštenja koja se odnose na poljoprivredni sektor na državnom nivou su u nadležnosti *Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH (Ministarstvo)*.

Pored aktivnosti koje su vezane za vanjskotrgovinsku politiku i strana ulaganja, međunarodne trgovinske odnose, carinsko-tarifnu politiku BiH, ekonomski razvoj i preduzetništvo, Ministarstvo je odgovorno i za obavljanje poslova i zadataka iz nadležnosti BiH koji se odnose na definisanje politika, koordinisanje aktivnosti i usklađivanje planova entitetskih tijela i institucija, na međunarodnom nivou u područjima razvoja i korištenja prirodnih resursa, energije, zaštite životne sredine, turizma i poljoprivrede.

Organizaciona jedinica u okviru Ministarstva koja sprovodi aktivnosti u oblasti poljoprivrede je *Sektor poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja* koji je zadužen za uspostavljanje okvira za razvoj sektorskih strategija, politika, programa i mjera, te implementaciju istih u cilju harmonizovanog razvoja poljoprivrede u cijeloj zemlji.

Pored toga, Sektor ima značajnu ulogu u planiranju i koordinaciji međunarodne pomoći u oblasti poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja.

Nadležnosti u pogledu zdravlja i njege životinja, zdravlja bilja, sigurnosti hrane i kontrolu kvaliteta hrane na nivou BiH imaju *Kancelarija za veterinarstvo BiH, Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja i Agencija za sigurnost hrane BiH*.

Kancelarija za veterinarstvo i Uprava za zaštitu zdravlja bilja su upravne organizacije u okviru Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine i za svoj rad direktno odgovaraju ministru, dok je Agencija za sigurnost hrane BiH samostalna upravna organizacija pod ingerencijom Savjeta ministara BiH (SM BiH) a sa Ministarstvom saraduje u poslovima vezanim za oblast ishrane.

Na nivou BiH postoje i druge agencije, instituti i direkcije čija je djelatnosti direktno ili indirektno vezana za domen poljoprivrede, a to su: *Agencija za nadzor nad tržištem* (odgovorna za obavještanje o riziku i opasnim proizvodima), *Agencija za statistiku* (prikupljanje statističkih podataka), *Institut za intelektualno vlasništvo* (nadležan za vođenje upravnog postupka vezanog za prava industrijskog vlasništva - patenti, geografske oznake i sl.), *Institut za akreditaciju* (nadležan za pripremanje i publikacije liste akreditiranih laboratorija, tijela za certificiranje i inspeksijskih tijela) i *Institut za standardizaciju* (zastupa BiH u evropskim i međunarodnim organizacijama za ocjenjivanje usklađenosti do formiranja asocijacije ispitnih laboratorija i asocijacije kalibracionih laboratorija).

Na nivou entiteta za upravljanje sektorom poljoprivrede ključna su dva tijela: *Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske* (MPŠV RS), *Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva* (FMPVŠ), a u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, *Odjeljenje za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Brčko Distrikta BiH*.

U FBiH ovaj sistem nadležnosti je dodatno podijeljen, tako da svih 10 kantona imaju uspostavljene uprave koje su nadležne za pitanja poljoprivrede, veterinarstva, šumarstva i vodoprivrede.

Nadležnost entitetskih ministarstva je izvršavanje politika i sprovođenje zakona koji su donijeli nadležni organi entitetskih vlasti, nadzor nad primjenom propisa i donošenje provedbenih odluka. Entitetska ministarstva poljoprivrede su odgovorna za upravljanje prirodnim resursima za razvoj poljoprivrede, prehrambene industrije i pratećih djelatnosti, i to u oblasti biljne proizvodnje, stočarstva, ruralnog razvoja, ribarstva i lova, zaštite i korištenja poljoprivrednog zemljišta, prehrambene industrije, proizvodnje stočne hrane, vodoprivrede, veterinarske i fitosanitarne zaštite, zaštite javnog zdravlja i šumarstva.

Rad *Odjeljenja za poljoprivredu, šumarstvo i upravljanje vodama Brčko Distrikta BiH* vezan je za razvoj i poboljšanje poljoprivredne proizvodnje i uzgajanje stoke, zaštitu i korištenje poljoprivrednog zemljišta, veterinarsku i sanitarnu kontrolu zdravlja životinja i javnog zdravlja, primjenu kreditne politike, zaštite i racionalnog korištenja poljoprivrednog zemljišta, pružanje savjetodavnih usluga u poljoprivredi i stočarstvu, obnavljanju šuma, zaštitu od nedozvoljene sječe, održavanje struktura za upravljanje vodama.

3. Opšti i specifični ciljevi za poljoprivredu, prehranu i ruralni razvoj u BiH

U cilju povećanja zainteresiranosti međunarodnih donatora za ulaganje u sektor poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja, u sklopu ovog Izvještaja neophodno je istaći strateške prioritete sektora definisane Zakonom i strateškim dokumentima sektora.

Zakonom o poljoprivredi, prehrani u ruralnom razvoju BiH («Službeni glasnik BiH», broj 50/08) započelo je sistematsko i strukturno uređenje sektora i sektorskih politika na državnom nivou. Ovaj Zakon je okvirni i uređuje ciljeve, principe i mehanizme za razvoj politika i strategija, strukturu i nadležnosti na svim nivoima vlasti, njihove uloge i veze, mehanizme monitoringa i evaluacije, te upravni inspeksijski nadzor. Ovaj zakon, također, treba da olakša napredak u evropske integracije i usklađivanje sektora, te pripreme faze za pretprijetnu pomoć.

3.1. Opšti ciljevi

Prema Zakonu, okvirni sektorski ciljevi u BiH su:

- a) aktiviranje neiskorištenih prirodnih i ljudskih resursa, razvoj održivog, konkurentnog i dinamičnog sektora poljoprivrede, šumarstva i prehrane;
- b) povećanje stepena zadovoljavanja potreba stanovništva vlastitom hranom i zamjena uvoza hrane domaćom proizvodnjom za koju postoje prirodni i drugi uslovi za smanjenje vanjskotrgovinskog deficita poljoprivredno-prehrambenih proizvoda;
- c) osiguranje usklađivanja i integracije sektora u EU i globalno tržište;

- d) poticanje raznolikosti ekonomskih djelatnosti, porast zaposlenosti i opštih uslova za ostvarenje prihoda i poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima;
- e) osiguranje pristupa i raspoloživosti visokokvalitetne, pristupačne i sigurne hrane;
- f) osiguranje racionalne upotrebe i zaštite prirodnih resursa i biodiverziteta;
- g) omogućavanje primjerenog životnog standarda i pridonosenje stabilnosti poljoprivrednog dohotka i prehrambene sigurnosti stanovništva koje se u što većoj mjeri podmiruje domaćim konkurentnim poljoprivrednim proizvodima.

Osnovni dokumenti na kojima treba da se zasniva politika međunarodne pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u BiH su:

- Strateški plan BiH za harmonizaciju poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja (2008-2011) i
- Operativni program za harmonizaciju poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja (2008-2011)¹ i njima definisani strateški ciljevi i prioritetna područja:

3.2. Specifični ciljevi Harmoniziranog strateškog plana za poljoprivredu prehranu i ruralni razvoj (2008–2011.)

Postepeno harmonizirati politike i mehanizme sektora na državnom, entitetskom i kantonalnom nivou, kako unutar BiH tako i sa EU (i osigurati postepeno usklađivanje sa Uredbom Vijeća IPA – ruralni razvoj br. 1085/2006 i njenom provedbenom Uredbom 718/2007).

Uspostavljanje odgovarajućih institucionalnih struktura, kapaciteta, sistema i procedura na državnom i entitetskom nivou kako bi se rukovalo pred-pristupnim pripremama harmonizacije i postepeno usvajanje *acquis communautaire* u poljoprivredi.

3.3. Zajednički okvir prioritetnih područja i mjera

Kako bi se realizovali gore pomenuti ciljevi Strateškog plana, implementacija se fokusira na šest prioritetnih područja, osiguravajući pri tome njihovu međusobnu komplementarnost i konzistentnost, i to:

Prvo prioritetno područje: *Uspostaviti funkcionalan institucionalni kapacitet, koordinaciju i implementacijske mehanizme na svim nivoima*

Drugo prioritetno područje: *Podići kvalitet i sigurnost domaćih proizvoda uz konkurentnu prednost u proizvodnji, preradi i trgovini*

Treće prioritetno područje: *Podržati primarnu proizvodnju uz mjere direktne podrške poljoprivrednim gazdinstvima u cilju njihove postepene izjednačenosti između entiteta i sa mehanizmima EU*

Četvrto prioritetno područje: *Povećati konkurentnost poljoprivredno-prehrambenog sektora u BiH kroz indirektno mjere podrške za proizvodnju, preradu i trgovinu*

Peto prioritetno područje: *Zaštiti ruralni okoliš BiH kroz podršku agro-okolišnim programima*

Šesto prioritetno područje: *Razgranati ruralne aktivnosti i poboljšati kvalitet života u ruralnim područjima.*

---

¹ Odluka o usvajanju Strateškog plana Bosne i Hercegovine za harmonizaciju poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja i Operativnog programa Bosne i Hercegovine za harmonizaciju poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja (2008-2011) («Službeni glasnik BiH», br. 70/09 od 07.09. 2009. godine)

4. Planiranje i koordinacija međunarodne pomoći u Bosni i Hercegovini

Proces unapređenja koordinacije međunarodne pomoći počeo je 2006. godine, kada je Vijeće ministara BiH usvojilo informaciju o «Jačanju efikasnosti sistema koordinacije međunarodne pomoći u Bosni i Hercegovini». U okviru navedenoga dokumenta, definisane su brojne planirane promjene u procesu koordinacije pomoći, uključujući tu i prijenos odgovornosti za koordinaciju međunarodne pomoći sa Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa na Ministarstvo finansija i trezora BiH (MFT), te osnivanje Odbora za koordinaciju međunarodne pomoći.

U oktobru 2007. godine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine prihvatila je prijenos odgovornosti za «koordinaciju međunarodne pomoći, izuzev pomoći EU», na MFT. U skladu s tim, koordinaciju međunarodne pomoći, koju su ranije vršile različite institucije, ili koja se vršila direktno između korisnika i donatora, sada vrši MFT, za opštu ekonomsku i tehničku pomoć. Radi toga u MFT je osnovan Sektor za koordinaciju međunarodne ekonomske pomoći (SCIA).

MFT pod sredstvom Sektora za finansiranje programa i projekata pomoći EU, odnosno Centralne jedinice za finansiranje i ugovaranje programa i projekata pomoći EU bi trebalo da obavlja poslove vezane za finansiranje, ugovaranje nabavke, plaćanje, nadzor i kontrolu sprovođenja svih programa i projekata pomoći EU u BiH, pa i onih iz oblasti poljoprivrede.

Direkcija za evropske integracije BiH je glavni operativni partner Evropske komisije (EK) u procesu stabilizacije i pridruživanja, koordinira svim organim uprave u BiH po pitanjima koji se odnose na evropsku integracionu strategiju i politike, usklađivanje zakona i koordinaciju pomoći u svim oblastima, pa i u oblasti poljoprivrede, kroz aktivnosti organizacione jedinice: Sektor za koordinaciju pomoći EU.

Značajnu ulogu u planiranju i koordinaciji međunarodne pomoći, naročito u oblasti institucionalne izgradnje kapaciteta, ima i Ured koordinatora za reformu javne uprave BiH.

4.1. Planiranje i koordinacija međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja

Aktivnosti na planiranju i koordinaciji međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja do kraja 2008.godine vođene su od strane Delegacije Evropske komisije u BiH. U Ministarstvu spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine od 2007.godine kadrovski je ojačan Sektor poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja i u 2009.godini on pružima vodeću ulogu planiranju i koordinaciji sredstava u skladu sa strateškim prioritetima sektora.

Na osnovu predviđenih aktivnosti iz djelokruga rada Ministarstva i u cilju realizacije mjere 1.8. Prvog prioritarnog područja Operativnog programa BiH za poljoprivredu, prehranu i ruralni razvoj u BiH, formirana je **Radna grupa za planiranje i koordinaciju strane pomoći u sektoru**. Radnu grupu čine predstavnici entitetskih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Brčko Distrikta BiH, te predstavnici zadružnih saveza BiH, Republike Srpske i Federacije BiH.

Grupa ima zadatak da sistematski prati programiranje i realizaciju pomoći, prikuplja zapažanja o svim relevantnim partnerima, ažurira baze podataka o međunarodnoj pomoći i planira održavanje donatorskih sastanaka. Predstavnici institucija imaju značajnu ulogu u programiranju i implementaciji projekata i programa međunarodne pomoći. Kroz aktivno učestvovanje u radu upravnih odbora imaju i upravljačku ulogu.

U 2010.godini Radna grupa je, u organizaciji Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine održala tri sastanka. Na sastanku koji je održan u maju 2010.godine zaključeno je da se u rad ove grupe uključe predstavnici Agencije za sigurnost hrane BiH, Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja, Kancelarije za veterinarstvo BiH, Ministarstva

finansija i trezora BiH, Direkcije za evropske integracije BiH i Agencije za unapređenje stranih investicija BiH.

4.2. Koordinacija rada donatora

U cilju predstavljanja svojih aktivnosti, razmjene informacija i poboljšanja saradnje između institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih donatora u 2010.godini u organizaciji Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine – Sektora poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja, 20.oktobra 2010.godine je održan **Sastanak informiranja donatora.**

Na sastanku su, pored predstavnika nadležnih institucija iz Bosne i Hercegovine, bili prisutni predstavnici bilateralnih i multilateralnih donatora - Delegacija evropske unije u BiH, Ambasada Republike Češke u BiH, Ambasada Kraljevine Švedske/SIDA, Ambasada Kraljevine Holandije, Ambasada Italije/Italijanska kooperacija za razvoj, Svjetske banke, Evropske razvojne banke (EBRD), USA/USAID, Ambasade Velike Britanije/EPIC i Španije/AECID.

Cilj sastanka je bio da se donatori informiraju o stanju u sektoru i da se osigura efikasna koordinacija između donatora i BiH vlasti, kao i da se daju smjernice za buduću finansijsku pomoć koji je u direktnoj vezi sa BiH Strateškim planom za poljoprivredu, prehranu, šumarstvo i ruralni razvoj.

5. Pregled tekućih programa i projekata u 2010. godini

U 2010.godini u sektoru poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja BiH se implementiralo ili se počelo sa implementacijom programa i projekata u cjelokupnoj vrijednosti od **65.369.848 EUR** ili 127.863.423 KM

Strukturu ovog iznosa čine, bez obzira na dinamiku povlačenja sredstava: bespovratna međunarodna pomoć (grantovi), kreditna zaduženja (Svjetska banka, IFAD), kao i sredstva kojima korisnici sufinansiraju donatorske programe i projekte.

U cilju realizacije planiranih aktivnosti i ostvarivanja napretka u razvoju sektora poljoprivrede u Bosni i Hercegovini se, prema prikupljenim podacima, implementira 25 projekata. Ključne projekte predstavljaju: Projekt Svjetske banke Poljoprivreda i ruralni razvoj (ARDP) i projekti finansirani sredstvima predpristupne pomoći Evropske unije (IPA).

5.1. Projekt poljoprivrede i ruralnog razvoja za BiH (ARDP)

Projekt poljoprivrede i ruralnog razvoja (finansiran kreditom Svjetske banke) efektivan od 26.02.2008. godine.

Cilj Projekta poljoprivrede i ruralnog razvoja je da kreditno podrži BiH u procesu jačanja kapaciteta institucija na državnom i entitetskom nivou za pružanje djelotvornijih i efikasnijih poljoprivrednih usluga i programa podrške, te također da pruži značajan doprinos da BiH što prije postane podobna za sredstva podrške u okviru IPARD-a. Projekt podržava razvoj iz poljoprivrednog informacijskog sistema, kao i izgradnju institucionalnih kapaciteta u poljoprivredi i ruralnom sektoru, uključujući jačanje veterinarstva na državnom nivou, ispravnosti životnih namirnica, fitosanitarne usluge, kapacitete poljoprivredne inspekcije, te poljoprivredne uslužne djelatnosti. Osim navedenog, projekt podržava razvoj pojačanih programa podrške iz poljoprivrede i razvoj ruralnih sredina u skladu sa uslovima EU IPARD, uključujući jačanje programa razvoja planiranja i koordinacije ruralnih područja, sistema za

osiguravanje plaćanja razvoja ruralnih oblasti, te povećanje investicionih grantova za ciljne potrebe i područja.

Implementacija projekta planirana je u periodu od 01.10.2007. do 31.06.2012. godine. Projekt se finansira iz IDA kredita u ukupnoj sumi od 21 milion američkih dolara. Rok otplate kredita je 20 godina sa grace periodom od 10 godina. Zaduženje po kreditnim sredstvima prihvatile su vlade entiteta u odnosu 52% Vlada FBiH i 48% Vlada RS. Dodatno, učešće BiH u ovom projektu iznosi 9,19 miliona američkih dolara, dok grant sredstva dobivena od SIDA-e iznose 6 miliona američkih dolara. S toga, ukupan iznos sredstava projekta kredit, grant i domaća kontribucija iznosi 36,19 miliona američkih dolara. Predviđena dinamika trošenja projektnih fondova po godinama implementacije je 15%-35%-60%80%-100%, s tim da je prema procjeni zadnje Misije SB dosad ukupno potrošeno oko 22% alociranih fondova.

Složeno institucionalno i političko okruženje, prvenstveno nepostojanje dogovora u vezi modela sistema za plaćanje u Bosni i Hercegovini, rezultirale su niskim postotkom iskorištavanja sredstava kredita i preusmjeravanjem sredstava granta za druge namjene.

5.2. Finansijska pomoć Evropske unije

Evropska unija pruža konkretno usmjerenu finansijsku pomoć zemljama koje su kandidati i potencijalni kandidati i ograničenu pomoć novim državama članicama kako bi podržala njihove napore da pojačaju političke, ekonomske i institucionalne reforme. Prethodni programi pomoći (SAPARD, CARDS) sada su zamijenjeni programom pod nazivom **Instrument predpristupne pomoći (Instrument for Pre-Accession Assistance - IPA)**. Sve buduće aktivnosti koje se odnose na predpristupni period se realizuju u okviru ovog programa za pomoć. Radi olakšnog postizanja koherentnosti, a u cilju postizanja boljih rezultata i većeg učinka raspoloživih sredstava kreiran je pojednostavljen okvir za spoljne aktivnosti u periodu 2007-2013. godina - IPA.

5.2.1. Instrument predpristupne pomoći IPA

Cilj programa IPA je da na raskršću vanjske pomoći i unutrašnje politike obezbijedi konkretno usmjerenu pomoć zemljama koje su kandidati i potencijalni kandidati za prijem u članstvo Evropske unije.

Program IPA je takođe zamišljen tako da se bolje prilagodi raznim ciljevima i tempu napretka svakog korisnika na koga se odnosi tako što obezbjeđuje usmjerenu i efikasnu podršku prema datim potrebama i razvoju.

Komponente programa IPA	Korisnici
I Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija	Zemlje potencijalni kandidati i zemlje kandidati
II Regionalna i međudržavna saradnja	
III Regionalni razvoj;	Samo zemlje kandidati
IV Razvoj ljudskih resursa;	
V Razvoj ruralnih područja	

Da bi se postigli ciljevi svih zemalja na najefikasniji način, program IPA je sastavljen od pet različitih komponenti. Kao rezultat toga sve zemlje korisnice imaju pristup mjerama koje su slične prirode, ali su prilagođene njihovim uslovima upravljanja i posebno su u skladu sa njihovom stvarnom političkom, ekonomskom i administrativnom situacijom.

5.2.2. Pomoć iz programa IPA

U slučaju zemalja kandidata, njima će biti dostupne mjere koje se odnose na regionalne ljudske resurse i razvoj ruralnih područja u okviru komponenti pod ovim nazivima, koje

zemlju pripremaju da bude dio jedinstvene EU i za realizaciju agrarnu politiku nakon prijema u EU. Ovo zahtijeva od zemlje da ima administrativne kapacitete i strukture koje mogu preuzeti odgovornost za upravljanje pomoći koju dobija. U slučaju zemalja potencijalnih kandidata, takve mjere će ostati u rukama Komisije, a biće realizovane kroz osnovnu komponentu programa, komponentu koja se zove «pomoć u tranziciji i izgradnja institucija». Prioriteti sektora poljoprivrede prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja su opisani u višegodišnjem indikativnom dokumentu planiranja (MIPD) za Bosnu i Hercegovinu koji uzima u obzir srednjoročnu razvojnu strategiju i strategiju EU integracija, kao i prioritete utvrđene u izvještaju o godišnjem napretku BiH i Evropskom partnerstvu.

Kroz prvu komponentu programa IPA za 2007. godinu programirana su tri projekta u oblasti poljoprivrede, sigurnosti hrane i ruralnog razvoja i njihova implementacija je počela u 2009.godini i nastavila se i u 2010.godini:

5.2.3. Jačanje i harmonizacija BiH informacionog sistema za sektore poljoprivrede i ruralnog razvoja

Cilj ovog projekta je pružanje tehničke pomoći vlastima u BiH da unaprijede prikupljanje ažuriranih i pouzdanih podataka iz ruralne ekonomije i poljoprivrednog sektora zasnovanih na metodologiji koja je standardizirana i usklađena sa EU, a koja će se razviti tokom provođenja pilot projekata za prikupljanje podataka o poljoprivrednoj proizvodnji, ekonomskim performansama na farmama i dostupnost tačnih podataka iz uzimanja uzoraka. Tehnička pomoć će uključivati podršku za osnivanje sistema za prikupljanje i mrežnu razmjenu podataka uz izvođenje pilot aktivnosti u području poljoprivrednog popisa, uvođenja računovodstva na farmama i implementacije pilot sheme uzorkovanja. Vrijednost projekta 1,5 miliona EUR. Početak implementacije: Septembar 2009. godine Trajanje projekta: 2 godine.

5.2.4. Jačanje kapaciteta za programiranje ruralnog razvoja BiH

Svrha ovog projekta je jačanje poljoprivrednih i kapaciteta za programiranje ruralnog razvoja, te kapaciteta za plaćanje u BiH putem promovisanja učesničkog pristupa odozdo prema gore (bottom-up) u dizajniranju i upravljanju mjerama ruralnog razvoja kroz primjenu pilot aktivnosti Tehnička pomoć stoga će se fokusirati na dvije razine: a) Institucionalno jačanje za programiranje i upravljanje ruralnim razvojem kako bi se olakšao budući pristup IPA komponenti V - Ruralni razvoj, kada on postaje dostupan BiH, i b) Razvoj kapaciteta na lokalnoj razini za provedbu pilot mjera ruralnog razvoja uz angažiranje lokalnih akcionih grupa . Vrijednost projekta 1 milion EUR. Početak implementacije: Septembar 2009. godine Trajanje projekta: 2 godine.

5.2.5. Podrška uspostavljanju i jačanju BiH legislative u oblasti hrane

Ttajanje: septembar 2009. – septembar 2011. (24 mjeseca); Krajnji korisnici ovog projekta su potrošači koji će imati koristi od poboljšanih kontrola hrane i poboljšane primjene sigurnosnih standarda. Vrijednost projekta 1 milion EUR. Kratkoročni ciljevi su: ojačati kapacitete Agencije za sigurnost hrane BiH, ojačati kapacitete laboratorija i inspeksijskih službi u veterinarskoj i fitosanitarnoj oblasti, razviti laboratorijske procedure i metodologije u skladu sa propisima EU. Srednjoročni cilj: Pripremiti uslove i standarde za odobravanje objekata koji posluju sa hranom u skladu sa zahtjevima EU. Glavni korisnik je Agencija za sigurnost hrane BiH, Ministarstvo, Kancelarija za veterinarstvo BiH, Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja, Inspeksijske službe (fitosanitarna, poljoprivredna, veterinarska, sanitarna i inspekcija za javno zdravstvo), Ministarstvo civilnih poslova BiH, subjekti u poslovanju sa hranom, poljoprivrednici i nevladin sektor. Ovaj projekt treba osigurati efikasnu implementaciju legislative u oblasti sigurnosti hrane kroz jačanje ljudskih resursa kako bi se

omogućio visoki nivo sigurnosti hrane i povećala konkurentnost bosansko-hercegovačkih poljoprivrednih proizvoda, kako na domaćem tako na stranom tržištu, a sve ovo primjenjujući EU standarde sigurnosti hrane.

5.2.6. Projekti IPA 2008, 2009 i 2010

U procesu programiranja za sredstva iz programa IPA, u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja kandidovani su i odobreni slijedeći projekti:

1. IPA 2008. „Izgradnja kapaciteta u agrarnoj politici i priprema BiH za pristup IPA programu Ruralnog razvoja (IPA RD)” - 2,5 mil. EUR
2. IPA 2009. „Razvoj poljoprivrednog tržišnog informacionog sistema (AMIS) i sistema za identifikaciju zemljišnih parcela (LPIS)” – 3,4 mil EUR
3. IPA 2010. „Pilot podrška mjerama IPARD tipa u BiH” – 3 mil. EUR

Za sredstva iz ovih programa potpisan je Okvirni sporazuma, ali njihova implementacija još nije počela. Složeno institucionalno i političko okruženje, prvenstveno nepostojanje dogovora u vezi modela sistema za plaćanje u Bosni i Hercegovini, odgodile su početak provedbe odobrenih projekata.

Predviđeno je da se početkom 2011.godine započne sa implementacijom jedne komponente projekta iz IPA 2008 i to one koja predstavlja tehničku pomoć Upravi Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja. Takođe, pri Sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja, početkom 2011.godine započeće implementacija komponente iz IPA 2009 „Priprema IPARD sektorskih analiza u Bosni i Hercegovini

5.2.7. Instrument tehničke pomoći Evropske komisije - TAIEX

TAIEX - *Technical Assistance and Information Exchange* - TAIEX je tehnička pomoć i instrument za razmjenu informacija u okviru *Generalnog direktorata za proširenje Evropske komisije*. Cilj TAIEX-a je da zemljama novim članicama EU, zemljama u procesu pristupanja, zemljama kandidatima i zemljama Zapadnog Balkana pruži kratkoročnu tehničku pomoć u skladu sa općim ciljevima politika Evropske komisije, u polju približavanja, apliciranja i uvođenja EU legislative.

U Bosni i Hercegovini je tokom 2010. godine u oblastima poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja održano 4 TAIEX radionice, 5 studijskih putovanja i 1 ekspertska misija. Korisnici su obuka su predstavnici Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, predstavnici ministarstava poljoprivrede entiteta, Odjeljenja za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH, Agencije za sigurnost hrane BiH, Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja, Kancelarije za veterinarstvo BiH i predstavnici drugih institucija i organizacija čiji je rad neposredno vezan za oblast poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja (veterinarski inspektori, laboratorijsko osoblje itd.).

Radionice, studijska putovanja i ekspertska misija su organizovani od strane korisnika i u saradnji sa TAIEX kancelarijom iz Brisela.

Poljoprivreda i ruralni razvoj

1. Studijsko putovanje u Austriju „ Organic Food Production”

Sigurnost hrane

1. Radionica "Višegodišnji kontrolni planovi" u organizaciji Agencije za sigurnost hrane
2. Radionica "Uzorkovanje i analiza u svrhu službene kontrole kontaminanata u hrane"
3. Seminar o deklarisanju hrane
4. Studijsko putovanje „Workshop on feed safety, marketing and use of feed“, Bugarska
5. Studijsko putovanje „Prehrambeni aditivi– upotreba i kontrola u Irskoj“

Veterinarstvo

1. Ekspertska misija za ocjenu i pripremu uputstava za uspješno uvođenje standarda ISO 17025 u veterinarskim laboratorijima;
2. Radionica za izradu plana hitnih mjera za klasičnu svinjsku kugu;
3. Radionica o Direktivi 2006/88 Evropskog Parlamenta i Vijeća o uslovima u pogledu zdravlja vodenih životinja i njihovih proizvoda i prevenciji i kontroli određenih bolesti vodenih životinja.

Zaštita zdravlja bilja

1. Studijsko putovanje – Inspekcija zaštite zdravlja bilja u zemlji porijekla i zemlji pošiljaocu proizvoda, Slovenija
2. Studijsko putovanje – Zvanične kontrole i praćenje bolesti krompira, Francuska

5.3. Instrument tehničke pomoći SIGMA OECD/EU

Službenici Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS i Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva su korisnici programa "Strateško planiranje i razvoj javnih politika". Tokom 2010.godine provedena je druga faza programa kojeg implementira UNDP kroz radionice, rad sa mentorom i studijska putovanja. Ovaj projekat se sastoji od tri komponente:

1. Upravljanje javnim finansijama,
2. Komponenta strateškog planiranja i
3. Komponenta razvoja javnih politika.

UNDP, vlade Holandije i Norveške, te Delegacije Evropske komisije u BiH finansijski podržava ovaj program jačanja institucionalnih kapaciteta za strateško planiranje, analitički rad i upravljanje javnim resursima, kao i jačanje veza između planiranja i budžetiranja ministarstava na državnom i entitetskim nivoima.

5.4. Bilateralni i multilateralni programi i projekti međunarodne pomoći

U Bosni i Hercegovini se implementiraju i drugi programi i projekti međunarodne pomoći za sektor poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja. Prema podacima koje raspolaze Ministarstvo u 2010. godini oni su bili finansirani od strane bilateralnih donatora: Švedska/SIDA, USA/USAID, Italija/IC, UK/DFID, Japan/JICA, Norveška, Holandija,

Španija/AECID, Švajcarska/SDC/SECO, Republike Češke/CzDA i multilateralnih donatora: EBRD, UNDP i Svjetska banka i FAO.

U realizaciji programa i projekata učestvovalo je više agencija za implementaciju: Italijanska kooperacija za razvoj, NVO ACS, NVO CEFA/COSPE/ARCS, NVO CESVI, NVO UCODEP/CEFA, NVO Re.Te./CESVI, NVO OXFAM, NVO IPERRA, EPIC, JICA, USAID, SIDA, Jedinice za implementaciju projekata (PIU).

Značajno je naglasiti da su Republika Slovenija i Republika Češka, u svojim strategijama razvojne saradnje, predvidjele sredstva razvojne pomoći za Bosnu i Hercegovinu. Kroz implementaciju programa i projekata koji se zasnivaju na principima partnerstva, efikasnosti i transparentnosti, ove dvije zemlje su se uključile u zajednicu aktivnih donatora u Bosni i Hercegovini.

Nasuprot tome, iz zajednice donatora koji su bili aktivni u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja povukle su se Kraljevina Španija i Švajcarska Konfederacija.

Pregled programa i projekata u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u 2010. u Bosni i Hercegovini se nalazi u Prilogu 1. ovog Izvještaja.

6. Zaključna razmatranja i preporuke

6.1. Zaključci

- U Bosni i Hercegovini se implementiraju mnogobrojni projekti u oblasti poljoprivrede, prehrane, ruralnog razvoja koji daju podršku ovoj oblasti kroz institucionalni razvoj, poboljšanje konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača, kao i kroz uvođenje i primjenu novih tehnologija i standarda u ovoj oblasti;
- Implementacija odobrenih projekata iz programa IPA 2008 i 2009 još nije započela radi složenog institucionalnog i političkog okruženja, prvenstveno zbog nepostojanja dogovora u vezi modela sistema za plaćanje u Bosni i Hercegovini;
- Osjetno je smanjen interes donatora za ulaganje u BiH, a planovi za naredni period su vrlo neizvjesni;
- Uočeno je da su bilateralni donatori, koji se uglavnom rukovode programskim ciljevima svojih vlada, u 2010. godini iskazali veći interes za stvarne potrebe i strateške prioritete Bosne i Hercegovine u oblasti poljoprivrede, prehrane, šumarstva i ruralnog razvoja;
- Iskazana je velika potreba za izgradnjom institucionalnih kapaciteta na svim nivoima vlasti kao i u nevladinom sektoru.

6.2. Preporuke

- Jačati saradnju sa međunarodnim donatorima kroz redovno održavanje zajedničkih sastanaka i pojedinačnih kontakata u cilju razmjene informacija;
- Povećati zainteresiranost donatora putem promocije strateških prioriteta sektora;
- Ubrzati aktivnosti na realizaciji SSP-a i ispunjavanju prioriteta Evropskog partnerstva i preuzimanju *acquis*-a uz pomoć donatorske pomoći;
- Uspostaviti strukturu za plaćanja u poljoprivredi i ruralnom razvoju i jačati kapacitete u cilju efikasnog korištenja fondova EU;
- Izraditi IPARD program za Bosnu i Hercegovinu kao ključni dokument za povlačenje predpristupnih sredstava namijenjenih ruralnom razvoju;
- Jačati vertikalnu i horizontalnu koordinaciju ključnih sektorskih institucija vlasti u Bosni i Hercegovini;
- Unaprijediti koordinaciju sa NVO i regionalnim razvojnim agencijama;
- Jačati institucionalni i upravni kapacitet (kadrovski i materijalno) i jačati saradnju između relevantnih institucija bitnih za međunarodnu trgovinu, a posebno u oblasti standardizacije, akreditacije, veterinarstva, zaštite bilja, statistike i nadzora nad tržištem.

Potrebno je donatorsku pomoć usmjeriti za izradu sveobuhvatne strategije za usklađivanje sa *acquis*-em u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja i jačanje kapaciteta za kreiranje politike na državnom nivou.

Neophodno je donatorska sredstva koristiti za uspostavljanje strukture za provedbu komponente IPA-e za ruralni razvoj i pripremu IPARD programa, kao ključnog dokumenta za povlačenje predpristupnih sredstava namijenjenih ruralnom razvoju.

Sveukupno gledano, potrebno je intenzivirati pripreme u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, sigurnosti hrane, veterinarske i fitosanitarne politike uz pomoć donatorske zajednice.

Radi ostvarivanja značajnijeg napretka ka dostizanju standarda EU u poljoprivredno-prehrambenim pogonima u BIH potrebna je međunarodna finansijska pomoć i tehnička pomoć u efikasnom sprovođenju zakonodavstva u oblasti veterinarstva, sigurnosti hrane i fitosanitarne oblasti na državnom nivou.

Pregled programa i projekata u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u 2010. u Bosni i Hercegovini

R.br.	Naziv	Finansiranje	Vrijednost projekta (EUR)
1.	Projekt poljoprivreda i ruralni razvoja za BiH	Svjetska banka, kredit	19.067.650
2.	Jačanje kapaciteta za programiranje ruralnog razvoja BiH	EK	1.000.000
3.	Jačanje i harmonizacija BiH informacionog sistema za sektore poljoprivrede i ruralnog razvoja	EK	1.500.000
4.	Podrška uspostavljanju i jačanju BiH legislativne u oblasti hrane	EK	1.000.000
5.	Poticanje poduzetništva u oblasti voćarstva i povrtlarstva u regiji Banja Luka-Tuzla i šira regija Mostara - II faza	GTZ i DEZA	1,600.000
6.	Pilot akcija za poljoprivredni razvoj i revitalizaciju teritorije u BiH	Italija/ Italijanska kooperacija za razvoj	949.000
7.	Podrška lancu industrijske proizvodnje i prerade jagodičastog voća u Bratuncu	Italija/ Italijanska kooperacija za razvoj	560.000
8.	Institucionalna podrška Opštini Srebrenica u procesu socio-ekonomskog razvoja u poljoprivredno-prehrambenom sektoru	Italija/ Italijanska kooperacija za razvoj	559.486
9.	Zaštita i valorizacija tradicionalnih poljoprivrednih proizvoda od vrijednosti u Hercegovini	Italija/ Italijanska kooperacija za razvoj	1.099.666
10.	Podrška kreaciji i promociji eko-turističke ponude i održivog turizma u Bosni i Hercegovini	Italija/ Italijanska kooperacija za razvoj	547.960
11.	Izgradnja kapaciteta za razvoj i implementaciju strategije ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine	Vlada Velike Britanije/EPIC	139.800
12.	Jačanje malih i srednjih preduzeća u sektoru voća i povrća u regiji Mostar Švicarski poljoprivredni projekat (SPPOM)	Švicarska/SDC/SECO	1.678.142
13.	Projekat za izgradnju povjerenja kroz poljoprivredu i ruralni razvoj poduzeća u općini Srebrenica	Japan/JICA	1.133.127
14.	Podrška uspostavljanju Centra za poljoprivredu i ruralni razvoj Hercegovine	Španija/AECID	455.500
15.	Unapređenje aktivnosti poljoprivrenog tržišta FARMA	Švedska/SIDA, USA/USAID	10.014.118
16.	Razvoj infrastrukture za sigurnost hrane i kvalitete zemalja Jugoistočne Evrope	Švedska/SIDA	1.503.000
17.	Povećanje zaposlenosti u ruralnim krajevima (REGA)	USA/USAID	509.472
18.	Lanci vrijednosti za zapošljavanje (LVZ)	Vlada Holandije/UNDP	1.908.631
19.	Obuka u oblasti tijela za upravljanje i isplatu agrarnih podsticaja	Španija/AECID	120.000
20.	Projekt unapređenja ruralnog preduzetništva (IFAD)	IFAD/OPEC/BiH	17.403.353
21.	Uvođenje standarda u proizvodnji hrane	Švicarska/SDC/SECO/IPERRA	689.639
22.	FAO Podrška zapošljavanju u BiH kroz osnivanje ribogojilišta Bosanska Krupa 2003-2010	Norveška /FAO	114.356
23.	Lanci vrijednosti u cilju zapošljavanja LVZ	Holandija	1.409.684
24.	Razvoj farmi za proizvodnju mlijeka u regiji sjeveroistočne BiH (CRP Tuzla)	Republika Češka	207.300
25.	Proizvodnja mesa i mlijeka (PRUNUS Zvornik)	Republika Češka	200.000
Ukupno			65.369.848